

Klaudy K., Károly, K. 2002.
A lexikai ismétlés szövegalkotó szerepe a fordításban.
In: Andor J., Benkes, Zs., Bókay, A. (szerk.)
Szöveg az egész világ: Petőfi S. János 70. születésnapjára.
Budapest: Tinta Könyvkiadó. 318-328.

A LEXIKAI ISMÉTLÉS SZÖVEGALKOTÓ SZEREPE A FORDÍTÁSBAN

KLAUDY KINGA & KÁROLY KRISZTINA

1. Bevezető

A fordítás során a fordító a forrásnyelvi szöveg globális jelentését teremti újra a célnyelven. A forrásnyelvi szöveg globális jelentése vagy más néven a makropropozíciós tartalom (Kintsch & van Dijk 1978) feltárásakor a fordító - többek között - a szöveg olyan felszíni elemeire támaszkodhat, amelyek az egyes szövegrészek között képesek megteremteni a kapcsolatot. Ezen elemek egyik csoportja a lexikai kohézió, amely a grammatikai kohézióval együtt a teljes szövegkohézió jelentős hányadát teszi ki (Halliday & Hasan 1976).

A lexikai elemek önmagukban nem teremtenek kohéziót, csak akkor, ha kapcsolatba lépnek más elemekkel. Egy lexikai elem jelentése a más elemekkel létesített kapcsolataitól függ a szövegben. Snell-Hornby szerint a szöveg elemzése illetve értelmezése során a fordító feladata a lexikai elemek közti "kapcsolatok hálójának" feltérképezése, mivel egy elem fontosságát a szövegben betöltött relevanciája és funkciója határozza meg (1988:69).

Tanulmányunkban a fordítások elemzésére Michael Hoey 1991-ben kidolgozott ismétlés-modelljét fogjuk felhasználni. A modell nem fordítások elemzésére készült, Hoey az angol nyelvben vizsgálta meg a lexikai ismétlés szövegszervező funkcióját. A modell a szövegfelszínen található kohéziós eszközökre épül, célja a szöveg **makropropozícióinak** azonosítása. Hoey a különféle lexikai kapcsolatokat **lexikai ismétlődéseknek** fogja fel. A lexikai ismétlések rendszerének vizsgálata alapján a szövegben kimutathatók az egyes mondatok közötti kapcsolódások, amelyek szövegszinten kifinomult szerkezetet alkotnak.

Hoey modelljének segítségével meghatározhatók a szöveg ún. "centrális" (kulcsfontosságú) és "marginális" (mellékes) mondatai. Ez utóbbiak nem járulnak hozzá közvetlenül a fő téma kifejtéséhez, és így a kihagyásuk által nem károsodik a szöveg. A centrális mondatok ezzel szemben közvetlenül járulnak hozzá a gondolatmenet kifejtéséhez, ezekben bontakozik ki a fő téma. Ezekből a mondatokból áll össze a szöveg makropropozicionális tartalma. Hoey azonban még tovább megy: azt állítja, hogy a marginális mondatok elhagyásával, valamint a centrális mondatok megfelelő módon történő összekapcsolásával létrehozhatjuk a szöveg rövid összefoglalását, absztraktumát (Hoey terminusával „summary”), amelyben kifejeződik a szöveg lényege (Kintsch & van Dijk 1978), vagyis globális jelentése

Számos kutatás bizonyítja, hogy a kohézió, és azon belül a lexikai ismétlés nyelv- és szövegfüggő jelenség (Baker 1992; Hatim & Mason 1990). Más szóval, minden nyelv és szövegtípus sajátos a benne fellelhető lexikai ismétlés mennyiségét és minőségét tekintve. Ha pedig ez így van, akkor a fordítás során a lexikai ismétlés jellege szükségképpen változik. Felmerül a kérdés, milyen hatása van ennek a változásnak a fordítások minőségére nézve? Az itt következő esettanulmány célja annak bemutatása, hogy Hoey angol szövegekre kidolgozott ismétlés-modelljét fel lehet-e használni angol forrásnyelvből készült **magyar nyelvű fordítások közötti minőségi különbség kimutatására**. Először röviden bemutatjuk Hoey modelljét, majd pedig egy eredeti angol szöveg és ennek két különböző magyar fordítása alapján rámutatunk arra, hogy az ismétlés szövegalkotó szerepének elemzése segítségével milyen következtetéseket vonhatunk le a szövegek minőségével kapcsolatban.

2. Az elemzési módszer: Hoey 1991-es ismétlés modellje

Hoey ismétlés-modellje segítségével meghatározható, hogy melyek a szöveg centrális mondatai, tehát melyek azok a mondatok, amelyek többszörösen kapcsolódnak a szöveg többi mondatához. Állítása szerint ezek a mondatok tartalmazzák a szöveg makropropozícióit. Az ismétlések két fő csoportját különíti el: a lexikai ismétlést (egyszerű és komplex), valamint a parafrázist (egyszerű és komplex). Mivel a kohézió megteremtésében bizonyos nem lexikai elemek (pl. névmások, határozószók) is fontos szerepet játszanak - ezek ugyanis lexikai elemeket helyettesítenek - Hoey egy harmadik kategóriát is vizsgál, az ún. "szubsztitúciós kapcsolatokat". Az egyes ismétléstípusokat az 1. táblázatban foglaltuk össze.

1. táblázat

Az ismétlések fő típusai (Hoey 1991)

AZ ISMÉTLÉSEK TÍPUSAI		Példák	
Lexikai ismétlés	• Egyszerű (EI)	<i>medve-medvék</i>	
	• komplex (KI)	<i>ital-iszik (főnév-ige)</i>	
Parafrázis	• egyszerű (EP)	<i>kivált-okoz.</i>	
	• komplex (KP)	antoníma	<i>meleg-hideg</i>
		kapcsolat	<i>író-szerző-írás</i>
		háromszög	
egyéb	főlérendelés (pl. <i>biológusok-tudósok</i>), koreferencia (pl. <i>Augustus - császár</i>)		
Nem lexikai ismétlések	• szubsztitúciós kapcsolatok	személyes névmások, mutatószók stb.	

A modell segítségével kimutatható az ismétlés szövegalkotó funkciója. Hoey rendszerének két központi kategóriája van a „link” és a „bond”. A „link” magyar megfelelőjeként a „kapcsolat” vagy „ismétléskapcsolat”, a „bond” magyar megfelelőjeként a „kötelék” vagy „ismétléskötelék” terminusokat fogjuk használni. Két kapcsolódó lexikai elem **ismétléskapcsolatot** alkot (link), azok a mondatok pedig, amelyek között háromnál több ismétléskapcsolat van ún. **ismétlésköteléket** alkotnak (bond). Három ismétléskapcsolat alkot egy ismétlésköteléket (1991: 91). A szöveget alkotó mondatok közötti kötelékek rendszere, **hálója** pedig tükrözi a szöveg szerkezetét. Mivel ebben a tanulmányban végig az ismétlések által alkotott kapcsolatokról és kötelékekről lesz szó, a továbbiakban néhol az „ismétlés” előtagot elhagyjuk és csak a „kapcsolat” és a „kötelék” terminust fogjuk használni, de felhívjuk a figyelmet arra, hogy mindaz, amiről az alábbiakban szó lesz, a lexikai ismétlésre vonatkozik.

3. Hipotézis és elemzés

A kapcsolatok és kötelékek kirajzolják a szöveg ismétlésszerkezetét, amely – mint említettük – fontos szerepet játszik a szövegkohézió megteremtésében. Feltételezhető, hogy mikor a szöveget egy másik nyelvre lefordítjuk, a szöveg ismétlésszerkezetében bizonyos változások mennek végbe. Bizonyos kapcsolatok és kötelékek meglazulhatnak, esetleg el is tűnhetnek a fordítás során, mások hangsúlyosabbá válhatnak. Gyakorló fordítók nyilván

tudatosabban gondoskodnak a forrásnyelvi szöveg kapcsolat és kötelékrendszerének újratereztéséről mint a kezdő fordítók, tehát feltételezzük, hogy a gyakorló fordítók fordításában a kapcsolatoknak és kötelékeknek az eredeti szövegre jellemző rendszere jobban megőrződik mint a kezdő fordítók munkáiban.

Az elemzés során három szöveg ismétlésszerkezetét vizsgáltuk. A forrásnyelvi szöveg egy 20 mondatból álló angol újságcikk a *Newsweek* című folyóirat 1994 decemberi számából. Az angol cikk (1. számú melléklet) gazdasági témájú, de megértéséhez nincs szükség különösebb közgazdasági ismeretekre. Az első magyar fordítást (2. számú melléklet) nagy tapasztalattal rendelkező "profí" fordító készítette, aki több, mint 30 éve rendszeresen dolgozik mint fordító. A második magyar fordítást (3. számú melléklet) fordítói szakra járó, jelentős fordítói tapasztalattal még nem rendelkező egyetemi hallgató készítette.

4. Az elemzés eredményei

4.1. Mintaelemzés

Mindhárom szöveg minden egyes elemének összes ismétléskapcsolatát megvizsgáltuk. Az elemzés menete a következő volt: vettük a cím első szavát (*Innovation's*) és megnéztük, hogy ennek a szónak hány ismétléskapcsolata van és milyen típusú ismétléskapcsolatai vannak a cikk további 20 mondatával. Majd vettük a második szót (*Adam Smith*), és hasonló módon nyomon követtük kapcsolatait a szöveg 20 mondatában, és így tovább. A 2. táblázatban az eredeti angol szöveg egyetlen mondatának illetve a címének összes ismétléskapcsolatait fogjuk illusztrálni.

2. táblázat
A cím kapcsolatai és kötelékei a szövegben

INNOVATION'S (4 kapcsolat) ADAM SMITH (2 kapcsolat)
Berkeley's (1 kapcsolat) Paul Romer (6 kapcsolat) will revolutionize theories
(5 kapcsolat) of economic (5 kapcsolat) growth (6 kapcsolat)

A mondat sorszáma a szövegben	A cím ismétlődő eleme	Lexikai ismétlés	Az ismétlés típusa
1. mondat	economic	economists	Komplex ismétlés (KI)
	economic	economies	Komplex ismétlés (KI)
	growth	grow	Komplex ismétlés (KI)
2 mondat	Adam Smith	Adam Smith	Egyszerű ismétlés (EI)

	theories	line of thought	Egyszerű parafrázis (EP)
3. mondat	economic	economist	Komplex ismétlés (KI)
	growth	growth	Egyszerű ismétlés (EI)
4. mondat:	theories	views	Egyszerű parafrázis (EP)
5. mondat:	theories	idea	Egyszerű parafrázis (EP).
	Adam Smith	Smith	Egyszerű ismétlés (EI)
	Paul Romer	Paul Romer	Egyszerű ismétlés (EI)
6. mondat	Paul Romer	Romer	Egyszerű ismétlés (EI)
	theories	ideas	Egyszerű ismétlés (EI)
	economic	economic	Egyszerű ismétlés (EI)
	growth	growth	Egyszerű ismétlés (EI)
7. mondat	Paul Romer	Romer	Egyszerű ismétlés (EI)
	Berkeley's	Berkeley	Egyszerű parafrázis (EP)
8. mondat	-		
9. mondat	innovation	innovation	Egyszerű ismétlés (EI)
	innovation	invention	Egyszerű parafrázis (EP)
	growth	improvement	Egyszerű parafrázis (EP)
10. mondat	innovation	innovation	Egyszerű ismétlés (EI)
11. mondat	-	-	-
12. mondat	Paul Romer	Romer	Egyszerű ismétlés (EI)
13. mondat	innovation	innovation	Egyszerű ismétlés (EI)
14. mondat	-		
15. mondat	growth	to advance	Komplex parafrázis (KP)
16. mondat	-	-	-
17. mondat	Paul Romer	Romer	Egyszerű ismétlés (EI)
	theories	line of thought	Egyszerű parafrázis (EP)
18. mondat	Paul Romer	Romer	Egyszerű ismétlés (EI)
	growth	growth	Egyszerű ismétlés (EI)
19. mondat	-	-	-
20. mondat	economic	economic	Egyszerű ismétlés (EI)

3. táblázat

A cím ismétléskapcsolatainak és kötelékeinek mennyisége és minősége

	EI	KI	EP	KP	Összes kapcsolat	Összes kötelék
	17	4	7	1	29	3

4.2. A szövegek ismétlésmátrixa

Az ismétléselemzés alapján mindegyik szövegre felrajzolható annak ismétlésmátrixa (a mátrixokat az 1., 2. és 3. ábra tartalmazza). A mátrix a mondatok közötti ismétléskapcsolatokat és -kötelékeket mutatja. A mondatokat (S) függőlegesen és átlósan tünteti fel, a szürke kockák a két mondat közötti köteléket, a vízszintes fekete vonalak pedig a bekezdéshatárokat jelölik.

1. ábra
Az angol eredeti szöveg ismétlésmártixa

S0 (cím)																			
S1	2														S1				
S2	2														S2				
S3	2	2													S3				
S4	1		1												S4				
S5	3		3	1	1										S5				
S6	4	2	1	1	1	2									S6				
S7	2		1			1	1								S7				
S8			2												S8				
S9	3		1			1				1					S9				
S10	1			1									1		S10				
S11															S11				
S12	1					1	1	1							S12				
S13	1								1	1	1				S13				
S14				1							1				S14				
S15	1	1	1	1						1					S15				
S16								1							S16				
S17	2		1		1	2	2	1	1		1		1	2		S17			
S18	1						1	1	1		4			3	1		4	S18	
S19										1								S19	
S20	1	1					1											1	S20

2. ábra
Gyakorló fordító magyar szövegének ismétlésmártixa

S0 (cím)																			
S1	2														S1				
S2	2														S2				
S3	4	4	2												S3				
S4	1	1	1												S4				
S5	3		3	2	1										S5				
S6	3		1	2		2									S6				
S7	4		1			1	1								S7				
S8		1	2												S8				
S9	1	1	2	1						1					S9				
S10			1										1		S10				
S11			1												S11				
S12	1					1	1	1							S12				
S13	1					1	3	1	1	1	1		1		S13				
S14							1		1						S14				
S15	1		1					1							S15				
S16															S16				
S17	1					1	2	1	1		1		1	2	2			S17	
S18	1		1	1	1	1	3	1	1				1	2	2		3	S18	
S19																		S19	
S20	1	1		1			1											1	S20

3. ábra
Kezdő fordító magyar szövegének ismétlésmártixa

	szöveg	szövege
<i>Cím – 5. mondat</i> <i>Cím – 6. mondat</i> Cím – 9. mondat <i>2. mondat 2 – 5. mondat</i> 10. mondat – 18. mondat 14. mondat - 18. mondat <i>17. mondat – 18. mondat</i>	Cím - 3 mondat <i>Cím - 5. mondat</i> <i>Cím - 6. mondat</i> Cím - 7. mondat 1. mondat - 3. mondat <i>2. mondat - 5. mondat</i> 6. mondat - 13. mondat 6. mondat – 18. mondat <i>17. mondat -18. mondat</i>	<i>Cím – 5. mondat</i>

Az 4. ábra tünteti fel a mondatokat és azoknak a szövegben előre illetve hátrafelé alkotott kötelékeit. Ez az ábra is jól mutatja, hogy az első illetve a második szöveg között sok az egybeesés, míg az első és a harmadik szöveg között ugyanez már nem mutatható ki.

4. ábra
A mondatok és előre és visszamutató kötelékeik a szövegben

Eredeti angol szöveg		Gyakorló fordító fordítása		Kezdő fordító fordítása	
	S0 S5; S6; S9	S0	S3; S5; S6; S7	S0	S5
	S1	S1	S3	S1	
	S2 S5	S2	S5	S2	
	S3	S0; S1	S3	S3	
	S4		S4	S4	
S0; S2	S5	S0; S2	S5	S0	S5
S0	S6	S0	S6 S13; S18	-	
	S7	S0	S7	S7	
	S8		S8	S8	
S0	S9		S9	S9	
	S10 S18		S10	S10	
	S11		S11	S11	
	S12		S12	S12	
	S13	S6	S13	S13	
	S14 S18		S14	S14	
	S15		S15	S15	
	S16		S16	S16	
	S17 S18		S17 S18	S17	
S10; S14; S17	S18	S6; S17	S18	S18	
	S19		S19	S19	
	S20		S20	S20+S21	

4. 3. Az ismétléskapcsolatok és -kötelékek száma

Mint azt az 5. táblázat mutatja, az **ismétléskapcsolatok száma** az angol szövegben és a gyakorló fordító fordításában szinte megegyezik, míg a hallgató fordításában jelentősen alacsonyabb ez a szám (58, ami csupán a fele a másik két szövegben található ismétléseknek).

A **kötélékek mennyisége** még markánsabban eltér: az angol szöveg és a gyakorló fordító fordítása hasonló mennyiségű köteleket tartalmaz (7 és 9), míg a hallgatói fordításban csupán egy kötelék található.

5. táblázat

Az ismétléskapcsolatok és -kötelékek minősége és mennyisége

	EI	KI	I	EP	KP	P	kapcsolatok	kötélékek
Angol szöveg	56	12	68	20	8	28	96	7
Gyakorló fordító	55	11	66	33	8	41	107	9
Kezdő fordító	35	5	40	16	2	18	58	1

Az eredmények tehát azt mutatják, hogy Hoey 1991-es elemzési módszere segítségével kimutatható a minőségi különbség a két fordítás között: a gyakorló fordító munkája **hasonló lexikai szerkezetet** mutat, mint az eredeti angol szöveg, a hallgatói fordítás azonban elveszti ezt a felépítést. Ha megvizsgáljuk az **ismétlések típusait**, érdekes eredményeket kapunk. Míg a tapasztalt fordító munkájában az eredeti szöveghez hasonló mennyiségű ismétlés található, ezen belül az egyszerű parafrázisok (pl. szinonimák) száma jelentősen magasabb, mint az angol szövegben, a hallgatói fordításban minden ismétléstípusból jelentősen kevesebb van. Ez arra enged következtetni, hogy a "jó" magyar fordítás sűrűn átszövi a szöveget különféle lexikai ismétlésekkel, különösen **szinonimákkal**, amelynek köszönhetően a mondatok szoros hálót alkotnak.

Ha megvizsgáljuk, hogy a szövegekben melyek azok a lexikai elemek, amelyek ismétléskapcsolatokat hoznak létre azt látjuk, hogy a hallgatói fordításban, mivel egészében alacsony az ismétlések száma, azon lexikai elemek nagy része sem ismétlődik meg - szószerint vagy egyéb lexikai elemek keresztül (pl. szinonima, antoníma) -, amelyek közvetlenül kapcsolódnak a szöveg témastruktúrájához. Más szóval, ebben a szövegben a téma kifejtése szempontjából fontos lexikai elemeket (pl. *economic, growth, wealth*) ritkábban ismétli meg a fordító, míg azon elemek száma, amelyek a szöveg mondanivalója szempontjából kevésbé jelentősek (pl. *says, adds, contends*) szinte ugyanaz marad.

4.4. A szöveg absztraktumának létrehozása

A köteleket alkotó mondatok (ún. centrális mondatok) alapján létrehozható a szöveg "durva" absztraktuma. Ezeket a mini-szövegeket vagy összefoglalókat azért mondjuk "durvának" mert ahhoz, hogy mint szövegek megállják a helyüket és koherens egészet

alkothassanak még finomításra szorulnak (pl. kohéziós eszközök segítségével). Az alábbiakban összehasonlítjuk azokat az absztraktumokat, amelyeket az eredeti szövegből (1), a gyakorló fordító fordításából (2) és a kezdő fordító fordításából (3) lehet elkészíteni az ismétléskötelékek alapján.

(1) Az eredeti angol szöveg absztraktuma a szövegben található ismétléskötelékek alapján

(0) INNOVATION'S ADAM SMITH
Berkeley's Paul Romer will revolutionize theories of economic growth

- (2) One line of thought, dating 200 years to Adam Smith, is that new wealth stems from investment in farms and factories.
- (5) The seminal idea of the 1990' stems not from Smith or Keynes but from 39-year-old Paul Romer.
- (6) Insists Romer: "Ideas are the things that drive economic growth."
- (9) Real wealth creation comes from innovation, be it minor improvements in soybean or major inventions like the computer chip.
- (10) The most important policies government can pursue don't have to do with taxes or spending, but with speeding the pace of innovation.
- (14) To the contrary, he contends, there is plenty government can do.
- (17) In some cases, Romer says, it's important to strengthen patent protection; in others, it may be best for government to give ideas away.
- (18) The details of what government does, Romer adds, are more important than the broad lines.

(2) A gyakorló fordító fordításának absztraktuma a fordításban létrehozott ismétléskötelékek alapján

(0) AZ INNOVÁCIÓ ADAM SMITH-E
Paul Romer, berkeley-i egyetemi tanár forradalmian új elmélete a gazdasági növekedésről

- (1) Jóllehet a huszadik század új és hatékony matematikai eszközökkel ajándékozta meg a közgazdászokat, a legalapvetőbb kérdés megoldásához ez nem vitte őket közelebb: éspedig, hogy mi a gazdasági növekedés motorja?
- (2) Az egyik gondolatmenet szerint, mely 200 évre, Adam Smith-ig megy vissza, új gazdagság csak új mezőgazdasági és ipari beruházásokból keletkezik.
- (3) A másik oldalon John Maynard Keynes, a híres angol közgazdász, eszméinek örökösei állnak, akik szerint a gazdasági növekedés a kereslet növekedésének a függvénye.
- (5) Az 1990-es évek legtermékenyebb gondolata ugyanis se nem Smith-től, se nem Keynes-től származik, hanem a 39 éves Paul Romertől.
- (6) Romer határozottan állítja, hogy "a gazdaságot a gondolatok viszik előre."
- (7) Nem mintha Romernek, aki a berkeley-i Kaliforniai Állami Egyetem tanára, bármi kifogása lenne a beruházások ellen.
- (13) "Nem valószínű, hogy a vegytiszta laissez-faire rendszer ösztönzi a legjobban az

innovációt", mondja Romer.

17) Bizonyos esetekben az a helyes, mondja Romer, ha az állam megszigorítja a szabadalmi védelmet, más esetekben viszont az, ha éppenséggel ingyen osztogatja a tudást.

(18) A kormányzati munkában a részletek számítanak, teszi még hozzá mindehhez Romer, és nem annyira az átfogó koncepciók.

(3) A kezdő fordító fordításának absztraktuma a fordításban létrehozott ismétléskötelékek alapján

(0) AZ ÚJ ADAM SMITH, AZ INNOVÁCIÓ EMBERE

Paul Romer, a Berkeley tanára forradalmasítja a gazdasági működés elméletét

(5) Az 1990-es évek rendkívüli ötlete nem Smith-től vagy Keynes-től származik, hanem a 39 éves Paul Romertől, a berkeleyi Californiai Egyetem tanárától.

A gyakorló fordító absztraktuma – a koherencia problémák és a nehezen követhetőség ellenére - közel ugyanazt a propozicionális tartalmat hordozza, mint az eredeti szöveg - helyenként még részletesebb is -, míg a hallgató fordításáról ugyanez nem mondható el a nagyon alacsony kötelékszám miatt. Ennek alapján elmondható, hogy jó fordítás esetében az elemzési módszer ugyanazokat, vagy közel ugyanazokat a makropozíciókat emeli ki, mint az eredeti szövegből. Ezzel szemben a gyengébb fordítás az elemzési módszer szerint eltérő propozicionális tartalmat sugall, vagyis más globális tartalmat, üzenetet közvetít.

5. Összegzés

A fenti esettanulmány eredményei alapján Hoey 1991-es ismétlés-modellje alkalmasnak látszik arra, hogy rávilágítson bizonyos minőségi különbségekre a fordítások között. A gyakorló fordító magyar fordításában a ismétléskapcsolatok és ismétléskötelékek mennyisége hasonlít az eredeti angol szövegére. Ennek köszönhetően a gyakorló fordító munkája hasonló lexikai szerkezetet mutat, mint a forrásszöveg, az ismétléskötelékek segítségével készített absztraktum az ő szövegéből közel ugyanazokat a makropozíciókat emeli ki, mint a forrásszövegből. A kezdő fordító fordítása esetében azonban az ismétléskötelékek száma nem elegendő olyan absztraktum elkészítéséhez, amely az eredetiéhez hasonló propozicionális tartalmat tükrözne, és hasonló globális üzenetet közvetítene.

Irodalom

- Baker, M. (1992). *In other words*. London and New York: Routledge.
- Halliday, M. A. K. & Hasan, R. (1976). *Cohesion in English*. London: Longman.
- Hatim, B. & Mason, I. (1990). *Discourse and the translator*. London and New York: Longman.
- Hoey, M. (1991). *Patterns of lexis in text*. Oxford: Oxford University Press.
- Kintsch, W., & van Dijk, T. (1978). Toward a model of text comprehension and production. *Psychological Review*, 85, 363-394.
- Snell-Hornby, M. (1988). *Translation studies: an integrated approach*. Amsterdam and Philadelphia: John Benjamins.

Mellékletek:

Az eredeti angol szöveg (1. szöveg)

(0) INNOVATION'S ADAM SMITH

Berkeley's Paul Romer will revolutionize theories of economic growth

(1) The twentieth century has given economists high-powered mathematics, but it hasn't helped them resolve the most basic of questions: what makes economies grow? (2) One line of thought, dating 200 years to Adam Smith, is that new wealth stems from investment in farms and factories.(3) On the opposite side stand the heirs of British economist John Maynard Keynes, who think that growth depends on consumer spending. (4) But the hoary debate between those two views may finally be giving way. (5) The seminal idea of the 1990' stems not from Smith or Keynes but from 39-year-old Paul Romer. (6) Insists Romer: "Ideas are the things that drive economic growth."

(7) Not that Romer, who teaches at the University of California, Berkeley, has anything against investment.(8) But investing in more of what we already have, he says, won't make us richer for long.(9) Real wealth creation comes from innovation, be it minor improvements in soybean or major inventions like the computer chip.(10) The most important policies government can pursue don't have to do with taxes or spending, but with speeding the pace of innovation.

(11) That may sound good to conservatives - so far.(12) But Romer is no blind advocate of letting the market rule.(13) "A pure laissez-faire system is not likely to be the very best system of innovation", he says.(14) To the contrary, he contends, there is plenty government can do.(15) The land-grant colleges created by Congress in the 1800s to advance farming are a favorite example. (16) Promoting training is high on his list.

(17) In some cases, Romer says, it's important to strengthen patent protection; in others, it may be best for government to give ideas away.(18) The details of what government does, Romer adds, are more important than the broad lines. (19) That may not cheer politicians searching for sound bites.(20) But after decades of grand slogans, "Watch the details" may be just the economic advice we need.

A gyakorló fordító fordítása (2. szöveg)

(0) AZ INNOVÁCIÓ ADAM SMITH-E

Paul Romer, berkeley-i egyetemi tanár forradalmian új elmélete a gazdasági növekedésről

(1) Jóllehet a huszadik század új és hatékony matematikai eszközökkel ajándékozta meg a közgazdászokat, a legalapvetőbb kérdés megoldásához ez nem vitte őket közelebb: és pedig, hogy mi a gazdasági növekedés motorja? (2) Az egyik gondolatmenet szerint, mely 200 évre, Adam Smith-ig megy vissza, új gazdagság csak új mezőgazdasági és ipari beruházásokból keletkezik. (3) A másik oldalon John Maynard Keynes, a híres angol közgazdász, eszméinek örökösei állnak, akik szerint a gazdasági növekedés a kereslet növekedésének a függvénye. (4) A két nézet közötti ősrégi vita most alkalmasint elcsitulhat. (5) Az 1990-es évek legtermékenyebb gondolata ugyanis se nem Smith-től, se nem Keynes-től származik, hanem a 39 éves Paul Romertől. (6) Romer határozottan állítja, hogy "a gazdaságot a gondolatok viszik előre."

(7) Nem mintha Romernek, aki a berkeley-i Kaliforniai Állami Egyetem tanára, bármi kifogása lenne a beruházások ellen. (8) De azt mondja, hogy ha már létező dolgok gyarapításába fektetünk be, attól nem sokáig leszünk gazdagabbak. (9) Igazi gyarapodás csak innovációból származik, legyen az akár valami apró újítás a szójatermesztésben vagy olyan nagy jelentőségű találmány, mint a mikro-chip. (10) Az államnak nem az adóztatásra, de nem is a kiadásaira kell a fő hangsúlyt fektetnie, hanem mindenekelőtt az innováció ütemének gyorsítására.

(11) Ez akár még a konzervatív füleknek is tetszhet - idáig. (12) Csakhogy Romer korántsem elvakult híve a piac korlátlan uralmának. (13) "Nem valószínű, hogy a vegytiszta laissez-faire rendszer ösztönzi a legjobban az innovációt", mondja Romer. (14) Éppen ellenkezőleg, állítja, a kormányok nagyon is sokat tehetnek. (15) Szívesen szokott példaképpen azokra a főiskolákra hivatkozni, melyeket kongresszusi határozat hozott létre a XIX. században, a mezőgazdasági termelés fejlesztése végett.

(16) A szakképzés támogatását egyébként is nagyon fontosnak tartja.

(17) Bizonyos esetekben az a helyes, mondja Romer, ha az állam megszigorítja a szabadalmi védelmet, más esetekben viszont az, ha éppenséggel ingyen osztogatja a tudást. (18) A kormányzati munkában a részletek számítanak, teszi még hozzá mindehhez Romer, és nem annyira az átfogó koncepciók. (19) Persze, az már egyáltalában nem biztos, hogy ez a politikusoknak is tetszeni fog, akik szeretnek lehetőleg nagyot markolni. (20) Annyi nagyhangú szólam után azonban, lehet, hogy a gazdaságnak éppen erre a jótanácsra van szüksége: "Ügyeljünk a részletekre".

A kezdő fordító fordítása (3. szöveg)

(0) AZ ÚJ ADAM SMITH, AZ INNOVÁCIÓ EMBERE

Paul Romer, a Berkeley tanára forradalmasítja a gazdasági működés elméletét

(1) A XX. század dinamikusan fejlődő matematikával ajándékozta meg a közgazdászokat, ám ez sem segített megoldani a legalapvetőbb kérdést: mi okozza a gazdasági növekedést? (2) Az egyik gondolatmenet szerint, amely 200 évvel, egészen Adam Smith-ig datálódik vissza, farmokba és gyárakba kell beruházni, mert az új vagyon onnan ered. (3) Ezzel a véleménnyel szemben áll a brit közgazdász, John Maynard Keynes öröksége, aki úgy vélte, a gazdasági növekedés a fogyasztói igények alakulásától függ. (4) A két álláspont közötti évszázados vita azonban lassan érvényét veszti. (5) Az 1990-es évek rendkívüli ötlete nem Smith-től vagy Keynes-től származik, hanem a 39 éves Paul Romertől, a berkeleyi Californiai Egyetem tanárától.(6)...

(7) Romernak semmi kifogása a beruházások ellen.(8) De ha többnyire abba ruházunk be, amink már megvan, mondja, nem sokáig leszünk gazdagok.(9) Az igazi vagyonteremtés az ésszerűsítésen alapszik; legyen az kisebb jelentőségű fejlesztés a szójabab-termelésben vagy új, átütő jelentőségű találmány, mint például a computer chip.(10) A kormánynak elsősorban nem az adókkal és a költségvetéssel, hanem az innováció mértékének növelésével kellene törődnie.

(11) Idáig jól is hangzik mindez a konzervatívok számára. (12) De Romer nem elvakult szószólója a piaci szabályzók elhanyagolásának. (13) "Nem valószínű, hogy a 'nem beavatkozás' politikája a legjobb politikai az innovációt illetően", vélekedik. (14) Épp ellenkezőleg, állítja, a kormány nagyon sok mindent tehet. (15) Kiváló például szolgálnak az 1800-as években a szövetségi kormány által létesített és anyagilag támogatott főiskolák, amelyek a gazdálkodás fellendítését segítették elő. (16) Romernál a képzés támogatása is előkelő helyen szerepel a listán.

(17) Bizonyos esetekben a szabadalmak védelme a fontos, állítja, máskor az lehet a legelőnyösebb a kormány számára, ha eladja az újításokat. (18) A kormány munkájában az apróbetű a fontos nem pedig a vastagon szedett sorok.(19) Persze lehet, hogy ez nem vidítja fel a politikusokat, akik csak szólások után kutatnak. (20) Ám meglehet, hogy a nagy szlogenek évtizedei után csupán egy gazdasági tanácsra van szükségünk. (21) Ez pedig a következő: Ügyelj a részletekre!